

Джонатан Свіфт

1667–1745

Джонатан Свіфт народився 30 листопада 1667 р. в столиці Ірландії Дубліні. Його батько приїхав у Дублін з Англії у вісімнадцятирічному віці й перебивався випадковими заробітками, поки не одержав суддівську посаду. Відтак він одружився з дівчиною з незаможної родини і через два роки після цього помер. Джонатан народився вже після смерті батька. Мати залишилася без засобів до існування, й освіту Свіфт здобув лише завдяки дядькові, Годвіну Свіфту. Навчався майбутній письменник-сатирик у знаменитому Триніті-коледжі в Дубліні, де здобув ступінь бакалавра мистецтв у 1686 р.

У 1689 році у зв'язку з подіями так званої «славної революції», яка спричинилася до бурної реакції в Ірландії, Свіфт виїхав до Англії. Там він служив секретарем і бібліотекарем відставного дипломата й видатного есеїста Вільяма Темпла, далекого родича матері. У Мур-Парку, маєтку Темпла, була прекрасна бібліотека, крім того, лорд Темпл приймав у себе багатьох цікавих людей і мав великі зв'язки. У ті ж роки Свіфт розпочав і свою публіцистичну діяльність.

У 1695 році Свіфт прийняв сан англіканського священика й отримав парафію у містечку Ларакор в Ірландії. У Лондоні він бував наїздами. Здобувши в Англії славу політичного памфлетиста, Свіфт у 1704 р. публікує один зі своїх найвідоміших сатиричних творів — «Казку бочки» (1696–1697). У ній три гілки християнства — католицька, англіканська й пуританська — зображені у вигляді трьох братів: Петра, Мартіна і Джека, які представляли кожен свою церкву; їхня боротьба за політичну владу й багатство, їх облудність і розпуста змальовані в душі пародійного життя.

До 1710 року Свіфт спілкувався з видатними вігами, публікував у їхній газеті «Базіка» («Tatler») свої вірші, нариси, пропозиції, однак його сильне упередження проти політики релігійної терпимості, що її провадили віги, знайшло своє відображення в «Лісті про випробування причастям» (1709), в іронічних «Доводах проти скасування християнства» (1711) та в «Роздумах вірянки англіканської церкви» (1711).

У 1710 році до влади в Англії прийшли торі. Вирішивши, що політика уряду вігів йде не на користь англіканській церкві, Свіфт переходить на бік правлячої партії торі й видає її журнал «Оглядач» («Examiner»). В опублікованих там статтях і памфлетах «Поведінка союзників» (1711) та «Громадянський дух вігів» (1714) він говорить про державне управління, піддає критиці нинішній і попередній уряд та готує державу до прийняття Утрехтського миру (1713).

У 1713 році, розчарувавшись у політиці, Джонатан Свіфт вирішив назавжди переїхати до Ірландії. Тут він обіймає посаду декана Собору святого Патріка в Дубліні, проте і на цій посаді не полишає громадської та літературної діяльності. У своїх памфлетах письменник обстоює ідею політичної та економічної незалежності Ірландії, викриває жорстоку політику англійського уряду. У цей період Свіфт написав найбільший свій твір — роман «Мандрі Лемюеля Гуллівера», надрукований у 1726 р.

На перший погляд, «Мандрі Гуллівера» — це оповідь про кумедні пригоди, книга для дітей. Насправді Свіфт висміює нерозумність людей і при цьому відгукується

на соціально-політичну обстановку в Англії XVIII ст. Спочатку Гуллівер потрапляє в Ліліпутію, країну карликів. Політичні чвари, придворні інтриги, дріб'язкова заздрість її мешканців є особливо сміховинними в такому мініатюрному суспільстві. Потім він відвідує Бробдінгнєг, країну велетнів. Коли він славить перед ними Англію, це смішить їх, як його смішило марнославаство ліліпутів. Недовіра Свіфта до теоретичної науки виявилась у зображенні Великої Академії в Лагадо, пародії на Англійське Королівське товариство.

Після опублікування роману Свіфт з головою поринає у громадські справи, захищаючи інтереси Ірландії. До цього періоду творчості Свіфта належать памфлети «Листи сукняря» (1724, 1735) та «Скромна пропозиція щодо дітей ірландських бідняків» (1729). У 1729 році Свіфта обирають почесним громадянином Дубліна. У 1731 р. він пише «Вірші на смерть доктора Свіфта», де дотепно змальовує радісний переполюх, який спричинить в офіційних колах смерть бентежного літератора. Помер Джонатан Свіфт у Дубліні 19 жовтня 1745 року.

ЦЕ ЦИКАВО

«Мандри Гуллівера» — твір, написаний на стику жанрів: це і захопливий роман-подорож, і роман-памфлет, і водночас роман з чітко вираженими елементами фантастики. Це й роман у повному розумінні утопічний та антиутопічний. І нарешті, — це роман пророчий, тому що все те, з чим стикається у процесі своїх мандрівок його герой, не тільки не вмерло разом з тими, проти кого Свіфт спрямовував свій памфлет, не відійшло в небуття, а й, на жаль, вражає своєю актуальністю.

У книзі Свіфта чотири частини: його герой здійснює чотири подорожі, загальна тривалість яких у часі становить шістнадцять років і сім місяців. Виїжджаючи, точніше, відпливаючи щоразу з цілком реального портового міста, він зненацька потрапляє до якихось дивовижних країн, знайомлячись із тамтешніми способом життя, життєвим устроєм, законами і традиціями та розповідаючи про свою країну — Англію.

І першою такою «зупинкою» стає для свіфтівського героя країна Ліліпутія, де живуть дуже маленькі люди. Уже в цій, першій частині роману, так само як і в усіх наступних, вражає вміння автора передати відчуття людини, яка перебуває серед людей (або істот), не схожих на неї, передати її відчуття самотності і внутрішньої несвободи, скутість саме тим, що навколо — усі інші й усе інше.

Спочатку ці дивні, неймовірно маленькі за розміром люди (відповідно, настільки ж мініатюрне й усе, що їх оточує) зустрічають Людину Гору (так називають вони Гуллівера) доволі привітно: йому надають житло, приймають спеціальні закони, що якимсь упорядковують його спілкування з місцевими жителями, забезпечують його харчуванням. З ним привітно розмовляє сам імператор, після наданої Гуллівером йому й усій його державі допомоги (той пішки виходить у протоку, що відокремлює Ліліпутію від сусідньої ворожої держави Блефуску, і притягує на мотузці весь блефусканський флот), йому дарують найвищий титул у державі. Гуллівера знайомлять із політичною системою країни: виявляється, у Ліліпутії існують дві «ворогуючі партії, відомі під назвами Тремексенів і Слемексенів», які відрізняються лише тим, що прихильники однієї є прихильниками ... низьких підборів, а іншої — високих... Аналогічні обставини спричинили жорстоку війну між «двома великими імперіями» — Ліліпутією та Бле-